

Waarom
we
blijven
trouwen

Het huwelijk als instituut verkeert volgens sommigen in crisis, maar mensen blijven trouwen. De redenen waarom veranderen steeds.

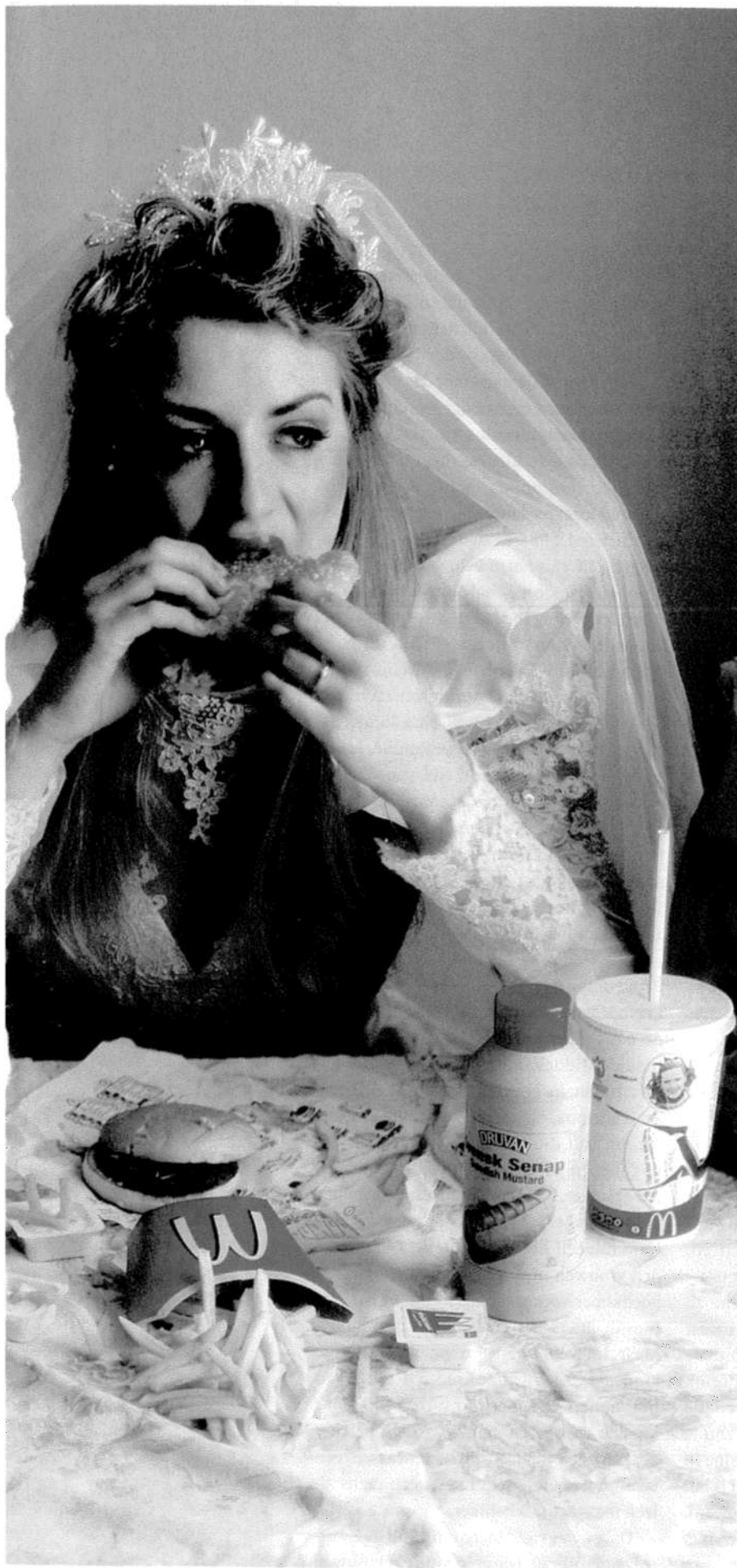
tekst Ellen de Bruin beeld Lois Cohen

Nee, de mens is biologisch gezien niet voorbestemd voor monogamie. Althans, niet voor definitieve, permanente monogamie – hooguit voor een tijdje. Waarom beloven dan toch zoveel mensen bij elkaar te blijven tot de dood hen scheidt? Omdat het huwelijk iets oplevert, natuurlijk. Maar wat?

Er zijn verschillende antwoorden denkbaar. Geld, bijvoorbeeld. Of geluk. Gezondheid, een lang leven. Maar eerst moet er een misverstand uit de weg. U denkt misschien dat het huwelijk een uitstervend verschijnsel is. En inderdaad, een derde van de (Nederlandse) huwelijken eindigt tegenwoordig in een scheiding; de helft als je de onge trouwd samenwonenden meetelt. U denkt daarom misschien dat het huwelijk als instituut net zo min de volgende halve eeuw haalt als het maandblad *M* van *NRC Handelsblad*. Maar dan heeft u ongelijk. Ten eerste is trouwen weer helemaal in; veel jongeren vinden samenwonen erg ouderwets. En ten tweede is het hedendaagse huwelijk voor meer mensen vrolijker, liefdevoller en meer bevredigend dan ooit.

Dat laatste schreef historicus Stephanie Coontz in haar boek *Marriage, A History* (2005). Weliswaar is het huwelijk tegelijkertijd ook breekbaarder en meer een keuze, het hoeft niet meer, maar het verkeert niet in een acute crisis, zegt Coontz.

Als het huwelijk al in crisis is, dan duurt die al enkele eeuwen: sinds de tijd dat mensen uit liefde gingen trouwen. Dat is in de veertiende eeuw begonnen en gebeurt sinds de achttiende eeuw massaal. Daarvoor was ►

het huwelijk vooral een politiek en financieel contract tussen twee families. Het is natuurlijk prettiger als een huwelijk op persoonlijke tevredenheid, vrije keuze en zelfs liefde gebaseerd is, maar dat maakt het ook per definitie instabiel – en daar maakte men zich destijds dan ook al zorgen om.

Liefde als basis voor een huwelijk werd aanvankelijk met argwaan en cynisme bekeken. Een man die verliefd is op zijn vrouw moet wel zo saai zijn dat niemand anders van hem kan houden, schreef Montaigne in de zestiende eeuw. Aan het eind van de zeventiende eeuw waarschuwden protestanten de kolonisten in Virginia tegen te veel passie binnen het huwelijk. Koosnaampjes gebruiken was bijvoorbeeld niet slim, vonden ze – dat ondermijnde het gezag van de man. Weer een eeuw later won de liefde als basis voor het huwelijk weliswaar terrein, maar toen debatteerden vrouwen nog steeds over de wenselijkheid ervan. Want ze moesten

vooral niet vergeten ook aan geld te denken, bij het kiezen van een partner.

En daarmee komen we dan weer op de voordelen

van het huwelijk. Voordeel één: het kan geld opleveren. In de tijd dat het huwelijk nog vooral een economisch contract was, lag dat voor de hand. Je trouwde met iemand omdat dat goed was voor de familie, in termen van bezit of macht of geld. Bij de oude Grieken (ja, daar heb je ze weer eens) kon een vrouw zonder broers zelfs gedwongen worden om, als haar vader overleed, van haar man te scheiden en met haar naaste mannelijke familielid te trouwen; zo bleef het bezit in de familie. Liefde moest maar buiten het huwelijk gezocht worden.

Maar ook toen de liefde het huwelijk binnensloep, bleek dat goed te zijn voor de financiën. Met een beetje goede wil zou je zelfs kunnen stellen dat het kapitalisme in West-Europa uit liefde ontstaan is. Al is het wel wat kort door de bocht geformuleerd, zegt historicus Tine de Moor, die samen met Jan Luiten van Zanden het boekje *Vrouwen en de geboorte van het kapitalisme in West-Europa* schreef. Want het ging in eerste instantie meer om wederzijdse instemming dan om

liefde. Maar dat leidde ertoe dat de economische ontwikkelingen in de landen aan de Noordzee veel sneller gingen dan in bijvoorbeeld China, of, dichterbij, de landen aan de Middellandse Zee, volgens de historici.

Het begon er allemaal mee dat Paus Gregorius IX in 1234 besloot dat consensus, wederzijdse instemming dus, cruciaal was voor een huwelijk – veel belangrijker dan louter ‘vleselijke consumptie’, want dat hadden Maria en Jozef tenslotte ook niet gehad, was de officiële lezing. Maar een huwelijk dat tegen de zin van één of beide partners werd gesloten, leverde meestal ook ‘slechte resultaten’ op: weinig nieuwe zieltjes voor God. Dat kwam doordat dochters vaak op heel jonge leeftijd werden uitgehuwelijkt. Dat kostte de ouders minder bruidsschat omdat ze dan in theorie nog heel lang kinderen konden baren voor de schoonfamilie. Maar in de praktijk hadden de nieuwe huwelijkspartners in zo’n situatie soms helemaal geen zin in seks. Ze moesten erg aan elkaar wennen of wisten soms gewoon niet hoe het moest. Verliefde of door lust bevangen stelletjes ging het beter af: die voelen over het algemeen vanzelf wel aan hoe alles werkt.

Bruidsschat

In Noordwest-Europa, werd het besluit van de paus meer gevolgd dan in de landen rond de Middellandse Zee. Dat kwam door verschillen in erfrecht tussen Noord- en Zuid-Europa, zegt Tine de Moor. De oorsprong van die verschillen begrijpen we nog niet zo goed, maar in elk geval mochten vrouwen in het noorden al erven; in het zuiden kregen ze in plaats daarvan bij hun huwelijk een bruidsschat mee. Daar huwden vrouwen dus vaak jong, want dat was goedkoper voor de ouders en dan hadden hun dochters het geld maar vast binnen. Maar in Noordwest-Europa waren jonge vrouwen veel vrijer. Ze kregen het geld van hun ouders te zijner tijd toch wel, dus ze konden rustig een gelijkwaardige partner zoeken, ook in leeftijd, en intussen een baantje nemen – geld maakt een mens alleen maar aantrekkelijker.

Daar kwam nog bij dat in 1348 de Zwarte Dood uitbrak. Die epidemie gaf vrouwen nog meer kans op de arbeidsmarkt – sommige historici noemen dit wel de eerste feministische revolutie. Het nieuwe huwe-

De pestuitbraak van 1348 had een emanciperende werking op het huwelijk

lijkspatroom en de economie begonnen elkaar nu echt te versterken. De adel was aanvankelijk tegen, want het bezit bleef niet meer automatisch in de familie, maar er was geen houden meer aan. En vrouwen werden niet alleen onafhankelijker van mannen, maar kinderen ook van hun ouders. Er ontstonden kapitaalmarkten: ouderen konden er niet meer op rekenen dat hun kinderen in hetzelfde huis of zelfs maar in de buurt woonden en voor hen zorgden, dus moesten ze zelf sparen voor hun oude dag. Het gezin (vrij laat getrouwde ouders met hun vrij laat gekregen jonge kinderen) werd de hoeksteen van de samenleving – een bedrijfje op zich.

Het Noordwest-Europese huwelijkspatroom is heel lang specifiek geweest voor Engeland en de Lage Landen, zegt De Moor. Maar uiteindelijk heeft het ook de rest van de westerse wereld veroverd. 'Al is het opvallend hoe die oudere patronen nog doorwerken. In 1990 woonde in Nederland bijvoorbeeld 47 procent van de 85-plussers in een verzorgingshuis; in Spanje was dat maar 6 procent. Of neem het typische fenomeen van de Italiaanse man die nog bij zijn moeder woont.'

Ja, een man heeft een vrouw nodig die voor hem zorgt. Dat is voordeel twee van het huwelijk: mensen die getrouwd zijn leven gezonder en langer dan ongetrouwde mensen, die weer langer leven dan gescheiden mensen, en het zijn vooral de mannen die profiteren van dit gezondheidsbeschermende effect van het huwelijk. (En dat terwijl het ook altijd mannen zijn die van die T-shirts dragen met een pictogram van een bruidspartje erop en de tekst 'game over' erbij. Maar dat zijn ook meestal heel jonge mannen, moeten we maar denken, die nog niet weten waar ze het over hebben.)

Dat scheiden (met name verlaten worden) slecht is voor de geestelijke en lichamelijke gezondheid, is niet zo verrassend. Psychologen hebben nog niet zo lang geleden ontdekt dat emotionele pijn heel vergelijkbaar is met fysieke pijn. In die zin is liefdesverdriet te vergelijken met een wond en een scheiding met een zware operatie: je krijgt er een flinke klap van en het duurt wel een tijdje voordat je er weer overheen bent. Maar waarom zou getrouwd zijn goed zijn voor de gezondheid, met name voor de mannelijke? ►

Dat heeft voor een deel te maken met vrouwelijke bemoeizucht. Vrouwen letten meer op de gezondheid van hun partner dan mannen, dus de gemiddelde getrouwde man heeft altijd iemand die op hem let, maar de gemiddelde getrouwde vrouw niet. Verder is het hebben van een partner en het gevoel gewaardeerd en gesteund te worden, sowieso goed voor een mens. Maar dan moet de relatie natuurlijk wel goed zijn. En ook wat dat betreft zijn vrouwen in het nadeel: zowel mannen als vrouwen raken gespannen door een slecht huwelijk, maar alleen vrouwen krijgen daar lichamelijke klachten door (hoge bloeddruk, meer buikvet van het voor hart en vaten gevaarlijke type). Ook krijgen vrouwen eerder stress van ruzie, zelfs van kleine conflictjes, en die stress houdt langer aan, en kan het immuunsysteem aantasten. Sommige onderzoekers vragen zich zelfs af óf vrouwen wel gezonder worden door het huwelijk – er is wel een verband, maar misschien hebben gezonde ogende vrouwen wel gewoon meer kans om te trouwen.

Gezelligheid en tevredenheid

Wat levert een huwelijk verder op? Geluk, bijvoorbeeld, of de meer bescheiden varianten ervan: gezelligheid en tevredenheid. En inderdaad: getrouwde mensen zijn gelukkiger dan ongetrouwde mensen, en zeker dan gescheiden en nooit hertrouwde mensen – dat blijkt keer op keer uit onderzoek. Maar word je nou wel zo gelukkig van getrouwd zijn, of trouwen gelukkige mensen gewoon vaker?

In elk geval dat laatste. Uit verschillende langlopende onderzoeken, bijvoorbeeld een vijftien jaar durend onderzoek onder jonge Australiërs en een zestien jaar durend onderzoek onder jonge Duitsers, is gebleken dat de gelukkigste mensen de grootste kans hebben om te trouwen. En uit een Amerikaans onderzoek bleek dat de studenten die op hun 21ste het gelukkigst keken op hun jaarboekfoto, de grootste kans hadden om op hun 27ste getrouwd te zijn. Ja, het kan zijn dat gelukkige mensen nóg gelukkiger worden van het huwelijk (dat soort blij-blij-situaties zie je vaak in dit soort onderzoek, gelukkige mensen zijn bijvoorbeeld ook rijker en gezonder en ze hebben meer vrienden, het klinkt bijna oneerlijk), Maar

ze waren in elk geval dus al gelukkig vóór ze trouwden.

Dat betekent niet dat ze niet verwachten er nóg gelukkiger door te worden. Blijje mensen zien de wereld door een roze bril, wat verstandig is, want daarmee vergroten ze de kans dat de goede dingen die ze verwachten ook echt gebeuren. Maar of ze gelukkig blijven met de relatie? Dat is nog maar de vraag. Volgens de Amerikaanse antropoloog Helen Fisher zijn mensen weliswaar voorbestemd tot paarvorming, maar

niet permanent. Overal ter wereld trouwen mensen, maar overal ter wereld gaan mensen ook weer uit elkaar, zegt Fisher: als ze dat willen en er het geld voor hebben. En dat doen ze meestal rond het vierde huwelijksjaar, als ze een kind hebben. Het huwelijk, concludeert Fisher in haar boek *Waarom we liefhebben*, dient misschien wel om de partners bij elkaar te houden zolang hun kind nog helemaal hulpeloos is – zodra dat iets kan, kunnen de ouders weer ieder hun eigen weg gaan. En daar hebben velen dan ook wel

Getrouwde mensen leven langer en gezonder. Vooral mannen profiteren van dat huwelijksseffect

zin in. Een kind krijgen is sowieso slecht voor je liefdesleven, blijkt keer op keer uit onder-

zoek: bij de meeste stellen verslechtert de relatie na verloop van tijd, maar de grootste dip zit bij stellen die een kind krijgen, en wel vlak na het krijgen van dat kind.

En dan nog beweren dat het huwelijk niet in crisis is? Inderdaad. Want zolang er kinderen geboren worden blijft er een con-

kig leven samen tegen de tijd dat het zover is. En misschien lukt het ze. Want er zijn aanwijzingen dat één op de tien stellen na twintig jaar nog net zo verliefd is als in het begin. In hun hersenen, zo bleek uit onderzoek van psycholoog Arthur Aron, worden nog steeds dezelfde romantische plekjes

tinue aanwas van potentieel trouwlustigen. Allemaal met de hoop op een lang en geluk-

geactiveerd als ze aan elkaar denken als bij pasverliefden.

En dat moet dan wel dé reden zijn dat mensen trouwen. Zo'n stel verliefde oudjes die het geweldig gezellig met elkaar hebben, dat is het beeld dat mensen voor zich zien op het moment dat ze ja zeggen. ■

Een deel van dit artikel is gebaseerd op het boek *Dutch women don't get depressed: Hoe komen die vrouwen zo stoer?* van Ellen de Bruin (Uitgeverij Contact, 10 euro).